

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. Vtrum mundus productus sit per veram actionem alicuius causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

credibilis pulchritudo est, ex qua etiam mundi nomen accepit, neque potest deesse quod in eo placeat, quia muscum quoddam illud organum est (inquit Athenagoras) ob pugnantium, & contrariorum effectuum consonantiam, cuius harmonia cælorum, elementorum, mixtorum quorumcumque, diei, noctis, fulgorum, niuium, & animantium diuersis vocibus temperata, triumphale Deo carmen canit (vt ingeniosè canit Synesius hymno tertio.) In hoc igitur pulcherrimo miraculorum concentu, & mirabili harmoniæ pulchritudine amando mirari nos decet tanti operis eximium Opificem, & in amore illius suauissimè delectari.

Vt igitur exultantis naturæ mirabile opus pro modulo exhibeam, totum eius specimen triplici complector disputatione. Prima erit de mundo vniuersim. Secunda, de corpore cœlesti. Tertia, de elementis.

A mundus causam aliquam effectiuam habeat extra se: secundò illam esse Deum.

DISPUTATIO I.

Ordine VII.

De mundo vniuersim.

Mundus est templum.

Rest de mundo videtur dixisse Philo lib. de monarchia, illud esse templum quoddam Deo sacrum, in quo laudes eius, harmoniâ nunquam interruptâ concinuntur; sacrarium eius esse cœlum, donaria sydera, Sacerdotes & ædituos angelicos spiritus; B nauim inferiorem hunc mundum, aram humanum animum. Rectè (inquam) ille, ac piè, vt mihi tota hæc disputatione hymnus videatur esse in laudem Opificis Dei, quatuor comprehensa partibus: prima sit mundi creatio & conseruatio: secunda eius inceptio & desinitio: tertia eius æternitas: quarta eius quidditas & perfectio.

QVÆSTIO I.

De creatione & conseruatione mundi.

Quamuis enarrantis Dei miracula, vt rectè monet Chrysostomus in Psalmum 9. luculentum deesse non possit procemium, mihi tamen quia actio per quam factus est mundus, magis pertinet ad eius existentiam, non incommode ab ea duci posse videtur initium. Primò enim queritur, vtrum mundus sit ens ab alio, idest vtrum causam aliquam habeat per quam effectus sit. Secundò, vtrum sit factus per veram creationem, & qualis actio sit creatio. Tertiò, vtrum etiam verè conseruetur, vbi de actione conseruatiua dicendum est accuratius.

SECTIO I.

Vtrum mundus productus sit per veram actionem alicuius causæ.

Prinzipium eorum qua sunt, & medium, & finis est Deus (inquit S. Maximus centuria 1. cap. 10.) Est enim principium vt Creator, medium tanquam providens, finis tanquam circumscriptio. Ex ipso enim, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Quod tamen aded est euident, vt christiana naturaliter in eo sit anima (teste Tertuliano lib. de idololatria) probandum tamen breuiter est contra nostri temporis fatuam quorundam anientiam. Primò demonstratiue ostendi, quod R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

Dico primò demonstrari posse naturaliter, quod mundus improductus non sit, sed habeat veram causam, à qua sit productus, tum secundum se totum, tum secundum singulas suas partes.

Conclusio affirmatiua.

Ratio est primò, quia omne quod est ens à se, est essentialiter totum id quod est, idest, nihil habet, quod non sit ipsi essentialiter: sed mundus neque secundum, se totum, neque secundum vllas sui partes est essentialiter totum id quod est; nullum enim est corpus, quod plures non habeat partes integrales, quarum vna non est alia, & quæ non sunt essentielles toti: nullum est corpus, quod plura non habeat accidentia; cœlum ex tenebroso sit lucidum, mouentur sydera, alterantur elementa; nihil demum est in quo non sit multiplex mutatio: ergo mundus neque secundum se totum, neque secundum vllam sui partem est ens improductum. Maior probatur. Id quod est ens à se, vel est à se causaliter, vel est à se formaliter. Causaliter nihil esse potest à se, alioqui produceret se ipsum, vel aliquam sui partem: ergo est à se formaliter totum quod est: sed quod est formaliter à se totum, quod est, essentialiter est totum quod est: ergo quod est improductum, est essentialiter totum quod est.

Ens à se est totum quod est.

Secundò. Illud quod est improductum, est necessariò infinitum essentialiter: sed mundus neque secundum se totum, neque secundum vllam sui partem est infinitus essentialiter: ergo mundus non est improductus secundum vllam sui partem. Probatur minor. Illud quod est fundamentum totius realitatis & possibilitatis rerum producibilium, est essentialiter infinitum: sed quod est improductum, est fundamentum totius realitatis & possibilitatis rerum producibilium; nam tota collectio rerum productarum non potest esse producta per ens productum, alioqui illud produxisset se ipsum; igitur est producta per aliquid improductum: ergo ens improductum est radix totius realitatis & possibilitatis rerum producibilium, atque ita est necessariò infinitum.

Est infinitum.

D Tertiò. Quod est improductum, non potest esse nisi omnino vnum, ita vt implicet illa esse plura: ergo illud necessariò est fundamentum totius esse producibilis. Probatur antecedens. Quod est improductum, est essentialiter totum id quod est: ergo illud est essentialiter singulare. Vnde vterius argumentor. Nulla est pars mundi materialis, quæ sit essentialiter singularis; est enim diuisibilis in partes, quarum vna non est alia: sed quod est improductum (vt dixi) est essentialiter vnum: ergo nulla pars mundi visibilis est improducta.

Et vnicum.

Quartò. Potissima ratio est, quia dari Deum, quo nihil excogitari potest maius, atque perfectius.

Dei existentia.

Y 2 Cuius

etius, lumine naturali demonstrari potest (vt ostendebam in proprio tractatu de Deo, & in Metaphysica:) sed si existit Deus, ille omnium aliorum finis est & principum: ergo datur causa effectiua omnium rerum possibilium & productarum.

Quintò etiam confirmari potest autoritate sapientum ferè omnium, qui ab initio fuerunt, vt referunt Eusebius *lib. 1. præparationis, cap. 4. & lib. 15. cap. 24.* Theodoretus *lib. 4. contra Græcos.* Licet enim Xenophanes mundum aliquando asseruit esse ingentem & sempiternum, sui tamen postea oblitus omnia dixit esse genita ex terra. Democritus quoque licet ex insectilium atomorum concursu fortuito dixerit mundum coaluisse, factum tamen esse non negauit. Pythagoras verò, Plato, & reliqui magno consensu mundum esse genitum vocalissimè pronunciarunt (inquit Theodoretus) licet de materia prima plurimum dubitauerint, vt docebo postea.

Causa effectiua mundi. Dico secundò, causam mundi effectiuam esse ipsum Deum, naturali etiam ratione demonstrari posse.

Prima probatio.

Prima enim ratio sit, quia tota collectio rerum dependentium, vt collectio est, habet aliquam causam: illa non est ens dependens; si enim ens dependens esset causa totius collectionis entium dependentium, esset causa sui ipsius; esset enim causa omnium entium dependentium: ergo causa illa totius collectionis est ens à se, siue Deus. Probatur maior, quia quicquid essentialiter conuenit singulis partibus alicuius collectionis, conuenit essentialiter toti collectioni vt collectio est; quia singuli homines sunt essentialiter rationales, tota hominum collectio est essentialiter rationalis: sed omnia quæ componunt collectionem entium potentialium & dependentium, sunt essentialiter dependentia: ergo tota etiam collectio essentialiter est dependens.

Euasio.

Dices eodem argumento probari posse, quod tota collectio rerum possibilium est vnum indiuiduum, quia nullum est existens, quod non sit essentialiter vnum.

Resp. indiuiduationem non esse de conceptu essentiali vllius indiuidui creati, alioqui nulla species posset multiplicari numericè. Deinde si vnitas esset de conceptu singulorum entium dependentium, esset de conceptu illorum vt sunt singula distributiue; quod autem est de conceptu partium collectionis vt sumptarum distributiue, non est de conceptu totius collectionis (vt constat ex omnibus numeris:) sed esse dependens non est de conceptu hominis, vt est singularis distributiue, alioqui plures homines simul sumpti non essent dependentes: ergo dependentia conuenit essentialiter singulis rebus dependentibus, atque aded conuenit etiam toti collectioni.

Secunda probatio.

Secunda ratio sit, quia id quo nihil maius, neque perfectius potest excogitari, ita debet esse independens, vt ab eo pendeant alia omnia: Deus est huiusmodi ens; nam cum illud non implicet, necessariò etiam est; si enim id quod cogitas, implicat, iam non cogitas id quo nihil cogitari potest perfectius, quia implicare, imperfectio est, quæ conuenire non potest ei, quo nihil maius, neque perfectius potest cogitari: ergo manifestum est, quod non implicat ens, quo nihil perfectius potest excogitari. Si autem non implicat, necessariò est, quia ens quo nihil perfectius potest excogitari, est ens necessarium,

A & actus purus, atque aded est totum quod potest esse: ergo euiciens est totum mundum à Deo esse.

Tertia ratio est, quia (vt nuper argumentabar) totum esse ab alio fundatur in ente à se: solus Deus est ens à se: ergo in solo Deo fundatur totum esse ab alio. Probatur maior, quia ens fundari non potest in non ente: sed si totum esse ab alio non fundaretur in ente à se, sed in ente ab alio, esse fundaretur in non esse, quia esse ab alio habet prius non esse quàm esse: ergo totum esse dependens fundatur in ente à se.

Quarta & optima ratio est mundi visibilis species eximia. Primò enim mirabilis singularum partium perfectio est in cælo, elementis, mixtis, partim animatis, partim inanimatis; secundò incredibilis earum numerus, & varietas; tertio earum ordo, & coaptatio; quarto perennitas & duratio, stultissimum etiam quemque possunt conuincere, *Labasse in his, ac etiam laborare intelligentem aliquem spiritum sapientiæ eximium, potentiā mirabilem, qui hac omnia fecerit, conseruet, moueat, dirigat.* Quæ ratiocinatio est Nazianzeni *orat. 12. n. 11. & 30.* aliorumque Patrum; imò & Sapientium inter Ethnicos, v.g. Epicteti, vt refert Arianus *lib. 1. cap. 6.* Aristotelem sanè non omitam *lib. de mundo,* ad Alexandrum: *Quasi flagitium, inquit, esset in disputatione rerum mundi præterire id quod summum in mundo habetur. Itaque verus sana est, & quidem hereditaria, omnium mortalium vniuersa à Deo, & per Deum nolui esse constituta; nec verò vlla natura per se sufficit, orbata salute, quam ipse fert.*

Ex quibus reijciuntur plurima veterum Hæreticorum deliria, contra quos eximè disputant S. Patres. Primò enim Manichæus duo ponebat principia prima improducta; bonum vnum, alterum malum; productos esse ab illo spiritus, ab isto corpora, vt refert Epiphanius *hæresi 66.* Ad hæc se Manichæus Priscillianus, & Albigenes. Secundò Cerdo, & Apelles duo item ponebant principia, bonum & malum; cum hoc discrimine, quod Apelles Deum malum veller conditum esse à Deo bono; Cerdo autem negaret, teste Tertulliano *lib. de præscriptionibus, cap. 51.* Tertio Gnostici aiebant creatos esse Angelos à Deo, sed ab istis visibilibus mundum conditum esse: quod sequenti sunt etiam Basilides, Saturninus, Carpocrates, Cherinthus, Valentiani, apud Irenæum *lib. 1. & 2.* & Tertullianum *lib. de præscriptionibus.*

SECTIO II.

Quenam sit actio, per quam factus est mundus.

Certum est internuisse in productione mundi actionem verè creatiuam. Difficultas tantum est, vtrum illa sola fuerit actio, per quam mundus effectus est; vel certè vtrum esse sola potuerit. Quæ vt soluatur clarissimè, tota mihi exponenda videtur natura creationis, idest, primò eius possibilitas, secundò eius quidditas & distinctio à re creata, tertio terminus creationis, seu quanam res fieri possint per creationem; quarto illius causæ, siue vtrum solus Deus creare possit principaliter; quinto vtrum creatura possit creare instrumentaliter.